

Dr. sc. Neven Hrvatić, doc.
Filozofski fakultet Zagreb
Odsjek za pedagogiju

DOMSKA PEDAGOGIJA: OD TEORIJE DO ODGOJNE PRAKSE

Određujući domsku pedagogiju kao znanstvenu pedagoškijsku disciplinu koja proučava i unapređuje rad u domovima, ne možemo zanemariti njenu teorijsku autonomnost kroz predmetno-metodološku utemeljenost i povezanost s drugim pedagoškijskim disciplinama. Kao i kod mnogih pedagoškijskih disciplina, praksa je prethodila teorijskom utemeljenju, tako da domovi imaju dugu povijest, a njihovo mjesto i uloga relevantna su i danas. Ciljevi i sadržaj domske pedagogije određeni su teorijskim polazištima (znanstvenim, svjetonazornim, specifično pedagoškim...), društvenim mijenama i inovacijskim postignućima u domskoj praksi. To je jedan od razloga što je domska pedagogija danas (i u Hrvatskoj) utemeljena poglavito kao normativno-pedagoškijska disciplina i često je isticana njena deskriptivna i praktična usmjerenost.

Takva sastavnica domske pedagogije umnogome određuje i domsku odgojnu praksu, ustroj i zadaće, funkcije, sadržaj, organizacijske oblike, metodiku odgojnog rada...

Novi pristup (odgojni, obrazovni, socijalni) podrazumijeva demokratski, pluralistički, partnerski odnos u kojem će se primjenivati različiti modeli prema potrebama i mogućnostima odgajnika. Analizirajući neka svjetska iskustva, možemo vidjeti da se upravo kroz domski odgoj reflektiraju brojne društvene promjene. Već je Hansen 1988. godine dao zanimljivu komparativnu analizu domskog, institucionalnog odgoja koncentrirajući se na četiri kategorije (neposredan rad s djecom, indirektan rad, planiranje i administrativne djelatnosti, dok je Fulcherov komparativni model ukazao na brojne promjene domskog odgoja u svijetu koji se mijenja. Konceptualne osnove domskog odgoja, na novim osnovama, mogu se strukturirati u kontekstu procesnih varijabli: dom, odgajnik (učenik), odgajatelj, okruženje. Odgojna praksa u domovima pretpostavlja primjenu različitih modela (prema mogućnostima i potrebama odgajnika), koji će se provoditi kroz demokratski, partnerski i pluralistički odnos.

I. PROSLOV

Određujući domsku pedagogiju kao znanstvenu pedagoškijsku disciplinu koja proučava i unapređuje rad u domovima, ne možemo zanemariti njenu teorijsku autonomnost kroz predmetno-metodološku utemeljenost i povezanost s drugim pedagoškijskim disciplinama.

Kao i kod drugih pedagoških disciplina, praksa je prethodila teorijskom utemeljenju.

Pojavu domova, uz postanak pojedinih filozofskih škola (u antičko doba), srednjovjekovnih domova-internata uz crkvene škole, humanističkih škola-internata..., nije pratila i primjerena teorijska misao. Činjenica je da gotovo ne postoji društvo koje nije poznavalo neke oblike domskog odgoja, a njihovo mjesto i uloga relevantna je i danas. Domski odgoj nije istražen kao školski, a predmet domske pedagogije nije sagledavan cjelovito i kompleksno.

Domska pedagogija često je tretirana kao "popratna" pedagoška disciplina i posebno na teorijsko-znanstvenom području potiskivana. To je jedan od razloga što je domska pedagogija danas (i u Hrvatskoj) utemeljena poglavito kao **normativno-pedagoška** disciplina i često je isticana njena deskriptivna i praktična usmjerenost.

Takva sastavnica domske pedagogije mnogome određuje i domsku odgojnu praksu, ustroj i zadaće, funkcije, sadržaj, organizacijske oblike i metodiku odgojnog rada. Domska pedagogija u Hrvatskoj bilo je i predominantno usmjerena na područje učeničkih domova, što je dodatno sužavalo značajan kompleks teorijskih i praktičnih pitanja i problema. Premalo se isticala odgojna praksa dječijih, specijalnih i domova za "preodgoj" ..., koja je povijesno bila vrlo značajna i u europskom kontekstu¹.

Pomak i uspostavljanje aktivnog odnosa prema domskoj pedagogiji proizlazi iz potrebe:

- za primjenom specifičnih odgojnih pristupa i organizacijskih modela s obzirom na različite vrste domova;
- za unapređenjem kvalitete domskog odgoja ;
- za osiguranjem i poboljšanjem interakcije unutar domske zajednice: odgajatelj, dom, okruženje.

II. NOVI RAZVOJI DOMSKE PEDAGOGIJE

Cilj (i sadržaji) domske pedagogije određen je teorijskim polazištima (znanstvenim, svjetonazornim, specifično pedagoškim...), društvenim mijenama i inovacijskim postignućima u domskoj praksi.

¹ U Dubrovniku je već 1432. godine otvoren dom, ustanova za odgoj napuštene, a kasnije uglavnom "nezakonito" rođene djece: Milosrdni zavod za siću zapuštenu dječicu (nahode), poznat pod nazivom "Ospedale della Misericordia".

U Zagrebu je 1855. godine otvoren dom, *pjestovaliste* (osnivač i zakladitelj zagrebački nadbiskup Juraj Haulik i dobrotvorno zagrebačko Gospojinsko društvo) za socijalno ugroženu djecu u dobi od 3 do 7 godina.

